

Motion till riksdagen 2019/20:1848

av **Lawen Redar (S)**

Avveckla fideikommissen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra fideikommissens avvecklingslag till en verklig avvecklingslag och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Som enda stat i Europa har Sverige kvar fideikommissinstitutet. I Frankrike avskaffades den med franska revolutionen, och i Nederländerna, Italien, Belgien, Spanien och Portugal rök fideikommissen under mitten på 1800-talet. Fideikommiss innebär privilegier för en mindre grupp i samhället och leder till en ojämn arvsfördelning syskon emellan. Trots detta lever institutet kvar på grund av möjligheten till undantag som framgår av avvecklingslagen. Fastän det redan år 1914 röstades om ett upphävande av alla befintliga fideikommiss och ytterligare lagförslag framfördes åren därefter, dröjde det till år 1963 innan avvecklingslagen för de befintliga fideikommissen i Sverige trädde ikraft.

Fideikommiss innebär en nyare form av successionsordning där viss egendom enligt särskilda villkor för all framtid stannar inom en släkts ägo. Egendomen som överförs får inte delas mellan generationerna vilket gör den odelbar. Således går egendomen eller marken inte att överlåta, pantsätta eller utmäta.

En orsak till att Sverige bibehöll institutet anses vara den kostsamma rationaliseringen av jordbruksenheter. När mekaniseringen av lantbruket påbörjades kom det att kräva hundratals hektar åkrar för att en maskininvestering skulle löna sig. Så i stället för att kapa markägarens åker och tilldela bönderna mark, bibehölls de obeskurna adelsgodsen. Detta gör att Sverige och England har flest storjordbruk i hela EU. På sätt äger den svenska adeln, eller de som vi numera ofta titulerar grevar, stora markytor i Sverige fastän de utgör omkring 2,5 promille av befolkningen i stort.

Avvecklingslagen, som trädde i kraft år 1964, innebär att fideikommisset ska avvecklas i takt med att innehavarna avlider. Men avvecklingslagen innefattar allvarliga brister som också behöver åtgärdas. Fortfarande är det innehavarens äldste son som

först får hälften av egendomen, och därefter fördelas återstoden enligt den allmänna arvsrättens principer om arv och testamente. Ett annat problem med avvecklingslagen är att den medger undantag om det finns särskilda skäl. Exempelvis nämns fideikommiss-egendomar med ”synnerligt kulturhistoriskt värde”. På så sätt kan regeringen ge fortsatt grönt ljus för fideikommissen som ska gälla på obestämd framtid eller till dess nuvarande innehavare avlider.

Det är hög tid att göra om avvecklingslagen till en verklig avvecklingslag. Beviljade undantag från avveckling bör återkallas och könsneutrala arvsregler bör införas.

Lawen Redar (S)